

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen

Att: postmottak@kd.dep.no

Vår ref. LM

Oslo, 9. februar 2017

Diabetesforbundets innspill til statsbudsjettet for 2018

Diabetesforbundet er en uavhengig interesseorganisasjon for folk som har diabetes og andre som er interessert i diabetes. Forbundet ble stiftet i 1948 og har omkring 35.000 medlemmer, 19 fylkeslag og 138 lokalforeninger.

Diabetesforbundet jobber for et godt liv med diabetes – og en framtid uten.

Her følger Diabetesforbundets innspill til statsbudsjettet for 2018:

Diabetesforbundet ber regjeringen om å:

- Få på plass et klarere regelverk som presiserer skolens og barnehagens ansvar for å bistå barn og unge med særskilte behov for medisinerings.
- Å gjeninnføre ordningen med gratis frukt og grønt for alle elever i grunnskolen.
- Innføre ordning med et gratis sunt og næringsrikt måltid i løpet av skolehverdagen til alle barn i grunnskolen.
- Å sette et klart og forpliktende mål om en time daglig fysisk aktivitet for alle skoleelever i grunnskolen.

Bistand til barn og unge med særskilte medisinske behov i skole og barnehage

Diabetesforbundet mener det er nødvendig med en avklaring av skolens og barnehagens ansvar for barn og unge med særskilte medisinske behov. Uklare ansvarslinjer, og lite vilje fra skole og barnehage til å håndtere ulike behov som følge av diabetes, særlig legemiddelhåndtering, er problemstillinger Diabetesforbundet ofte møter. Hvert år får over 300 barn under 15 år diabetes. Totalt har over 2500 barn under 15 år diabetes type 1 i Norge. I barnehage og skole kan barn med

diabetes ha behov for oppfølging i forhold til regelmessig mattilførsel, blodsuktermåling og god insulinbalanse gjennom hele dagen for å kunne ha en god leke- og lærings situasjon.

Ansvarsforholdet i tilknytning til legemiddel håndtering er i dag beskrevet i *rundskriv I-5-2008*. Legemiddel håndtering i barnehage, skole og SFO er ikke lovfestet, men rundskrivet presiserer hva som anses for å være gjeldende rett. Allikevel opplever mange uklarheter rundt hva som inngår som skolens eller barnehagens ansvar, og hva som inngår som en del av foreldreansvaret. Rundskrivets største svakhet er at barnehagene utelukkes fra ansvarspåleggelse. Ifølge opplæringsloven har alle barn og all ungdom opplæringsrett, også om de bruker legemidler.

Det er heller ikke hjemmel i barnehageloven for å nekte et barn plass i barnehage selv om det bruker legemidler. Barnehageloven gir i dag funksjonshemmede og kronisk syke barn fortrinnsrett til barnehageplass, og det er dermed rimelig å anta at dette også inkluderer barn som trenger medisiner i løpet av dagen. I 2014 uttalte Fylkesmannen i Hordaland på forespørsel at en barnehage ikke kunne pålegges å gi insulin til et barn med diabetes¹. Diabetesforbundet mener dette er feil og svært bekymringsfullt

Diabetesforbundet ber regjeringen få på plass et klarere regelverk som presiserer skolens og barnehagens ansvar for å bistå barn og unge med særskilte behov for medisiner.

En helsefremmende skole

Diabetesforbundet er svært opptatt av at barn og unge skal få de aller beste forutsetningene for god helse. Gode vaner må etableres tidlig i livet og barn og unge må få kunnskap om hva som er bra for helsa.

Det må satses på en helsefremmende skole. I regjeringens politiske plattform står det nedfelt at det skal legges til rette for økt fysisk aktivitet i skolen og stimuleres til et sunnere kosthold.

Diabetesforbundet mener det bør være et forbud mot å selge mat og drikke med et høyt innhold av sukker på skoler.

Gratis frukt og grønnsaker til elever i grunnskolen

Grunnlaget for våre kostvaner legges i barndommen. Det er derfor viktig at barn fra starten får en sunn og balansert kost, som bidrar til god helse. Forskning viser at kosthold tidlig i livet har betydning både for psykisk og fysisk helse. Resultatene fra Ungkost 3 fra 2015 viser at inntak av frukt og grønnsaker blant elever i 4. -og 8. klasse ikke er tilfredsstillende. Gratis frukt og grønnsaker på skolen er et effektivt og samfunnsnyttig tiltak som kan bidra til etablering av sunne levevaner som vil vedvare i voksenlivet. Tiltaket er målrettet og strukturelt som til forskjell fra en abonnementsordning kan bidra til å redusere sosiale forskjeller.

¹ <http://www.utdanningsnytt.no/4/Meny-B/Barnehage/Hverdagsliv/--Fylkesmannen-legitimerer-utestenging-fra-barnehagen/>

En studie gjort i Norge viser at gratis skolefruktordning kan bidra til forebygging av vektøkning blant norske barn, samt bidrar til at inntaket av mindre sunn mat reduseres². Det er også holdepunkter for at tiltaket med gratis frukt og grønt bidro til å redusere overvekt. Tiltaket kan føre til et økt inntak blant barn og unge, som vil ha betydning for folkehelsen. Ordningen må være universell og involvere alle skoler.

Diabetesforbundet ber regjeringen om å gjeninnføre ordningen med gratis frukt og grønnsaker i skolen.

Gratis skolemåltid

Gode kostvaner legges i barndommen, og barn spiser et av dagens viktigste måltider på skolen. Innføring av et gratis skolemåltid på 1–10 trinn er et tiltak som bidrar til at sunne matvaner etableres tidlig, og vil vedvare i voksenlivet.

Skolen er en bred arena som når ut til alle. Det bør være et universelt tiltak og ordningen bør være lik for alle skoler slik at man får skolemat uavhengig av bosted og skoletilhørighet. Måltidet som serveres bør være i tråd med de nasjonale anbefalingene.

Diabetesforbundet mener at en ordning med skolemåltid vil kunne være med på å utjevne sosiale helseforskjeller fordi det sikrer at alle barn får minst ett sunt måltid om dagen. Skolemåltidet må være gratis for å sikre at det kommer alle barn til gode. Foreldrebetaling, eller en abonnementsordning, kan føre til at de barna som har mest behov for mat på skolen ikke får ta del i ordningen.

Diabetesforbundet mener at alle barn i grunnskolen skal få tilgang til et gratis sunt og næringsrikt måltid i løpet av skolehverdagen.

Helse som kunnskapsområde i skolen

Helse som kunnskapsområde ivaretas i fagene kroppsøving og mat og helse. Det er nå særlig behov for å vurdere hvordan faget mat og helse kan styrkes kvalitetsmessig. I dagens fag- og timefordeling er det lagt opp til få timer på barnetrinnet, og enda færre timer på ungdomstrinnet. Faget bør målrettes mer mot å etablere kunnskap om utvalgte temaer innen spekteret mat og helse. Faget bør gjennomgås konkret med sikte på å finne fram til hvilke kompetansemål som er mest avgjørende for at faget skal kunne bidra til at elevene får kunnskap som kan bidra til sunt kosthold samtidig som faget fortsatt må være et allmenndannende fag.

Fysisk aktivitet som en del av skolehverdagen

Fysisk aktivitet i barndommen danner grunnlaget for god helse, mestring og velvære som voksen. Det er dokumentert at 1 times fysisk aktivitet hver dag gir bedre fysisk form for dem som trenger det mest. Kunnskapsdepartementets ekspertgruppe anbefalte i 2009 at skolene innfører én times daglig fysisk aktivitet for alle elever. Dette er også på linje med hva WHO anbefaler. Forskning viser at aktivitetsnivået hos barn og unge synker med økende alder og blant norske 15-åringer er det i dag

² Bere, E., et al. (2014). "Free school fruit: can an extra piece of fruit every school day contribute to the prevention of future weight gain? A cluster randomized trial."

kun halvparten som tilfredsstillt anbefalingen om 60 minutters aktivitet hver dag. Barn og unge med innvandrerbakgrunn har i tillegg et lavere aktivitetsnivå enn etnisk norske barn.

Diabetesforbundet ber regjeringen om å sette et klart og forpliktende mål om en time daglig fysisk aktivitet for alle skoleelever i grunnskolen.

Kontaktinformasjon: Linda Markham, politisk rådgiver. Epost: linda.markham@diabetes.no eller telefon: 994 17 704.

Med vennlig hilsen

diabetesforbundet

Nina Skille
forbundsleder

Bjørnar Allgot
generalsekretær